
Ztratí exotika brzy smysl?

Ztratí exotika brzy smysl?

DENÍKY BOHEMIA

Ztratí exotické v éře globalizace smysl? A jak to v 19. století bylo s jiným a cizím?

Na tyto a další otázky se pokusila odpovědět třídenní vědecká konference v rámci festivalu Smetanovské dny, konaná letos od 22. do 24. února v Plzni. Bylo na ní předneseno kolem padesáti odborných referátů a diskusních příspěvků z několika oborů ve snaze odpovědět na otázky, které jsou i dnes naléhavé. Hlavní problém - nechuť nebo rozporuplný vztah našich lidí k jinému a cizímu - byl a je dodnes i politicky velmi citlivý.

Podle programu bylo na letošním 27. plzeňském sympoziu k problematice 19. století analyzováno exotické v české kultuře, ale i ve všednodenním a hospodářském životě, a dokonce i v oblasti zábavy. Dále účastníci jednali o projevech xenofobie ve vztahu etnických Čechů k Židům a také k cikánské minoritě v habsburském soustátí, zahrnujícím tehdy podstatnou část středoevropského prostoru. Vědci, shromáždění v Plzni mj. pod záštitou Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje a Archivu města Plzně, věnovali pozornost vlivům minorit a jejich životního stylu zejména na domácí kulturu hudební a výtvarnou. Zkoumaly se i exotické importy a vlivy kultur arabsko-muslimských (zvláště na tehdejší poturčeném Balkánu), afrických, perských, indických, čínských, z jiných zemí Dálného východu, z Nového Zélandu a z Austrálie, ale také z Irska a ze severovýchodních zemí, jak je přinášeli domů čeští cestovatelé, většinou pilní a odvážní sběratelé.

V některých případech, např. v otázce údelu Židů, bylo téma řešeno jen částečně v netypickém regionu Haliče a Bukoviny. V případě Romů se stavělo jen na nepřímých dokladech hudební kultury. Zřetelně nebylo dost odvahy vstoupit i vědecky na tak tenký led. Je to škoda, protože jsou lidé, kteří by byli kompetentní na podobná témata promluvit. Příčinou této letošní pihy smetanovského sympozia může být stále velmi úzce a tradičně vymezené uměnovědné zaujetí jeho hlavních účastníků.

Je zajímavé, že z jazykovědného hlediska se rozkolísaností pojmů "cikáni" a "bohémové" provokativně a svobodomyšlně na konferenci zabýval jen přítomný Francouz, lingvista Xavier Galmiche. Kromě jazykovědy se uplatnily poprvé na sympoziu také pohledy přírodovědce, a to jak na cizí, tak na exotické. Devatenáctému století totiž vděčíme za celé české botanické názvosloví a stovky druhů rostlin byly tehdy dovezeny z velkých dálek. Známý botanik Václav Větvíčka je proto nazval stoletím stromů a květin, zejména jiřinek.

Odborníci z jiných vědních oborů - například antropologie, etnografie, etnopsychologie, sociologie, eugeniky, filozofie, teologie - zde ale na plzeňských sympoziích stále chybějí. Proto příjemným oživením diskusí byla soukromá aktivní účast známé plzeňské lékařky pocházející z cestovatelské a umělecky zaměřené rodiny.

Letošní 27. smetanovské sympozium lze řadit z mnoha důvodů ke zdařilým a možná generačně přelomovým. Týmy tří pražských vědeckých ústavů České akademie věd a Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a obě plzeňské organizace, které za konferenci nesly odpovědnost, zvolily velmi pestrou a zajímavou skladbu referátů, zajistily jejich vysoce odbornou úroveň i špičkové audiovizuální zabezpečení.

Příjemným zjištěním bylo osobní zaujetí a plně nasazení nastupující mladé a střední vědecké generace a její snaha přijít s novými a podnětnými hypotézami a revizemi dosud tabuizovaných pojmů, včetně dosud příliš zúženého chápání vzniku a konstituování českého národa. Z jejich okruhu vyšlo vyargumentované tvrzení, že s postupující globalizací v postmoderním světě nic exotického už existovat nebude, na vše si bude možno aspoň virtuálně sáhnout. Paradoxně hrozí, že národy tak budou rozptýlené až do neexistence... Doufejme, že zůstane jen u úvahy, která se prozatím nenaplní reálným obsahem!

S programem konference dobře koresponduje výstava ve Studijní a vědecké knihovně v Plzni o cestách našich předků v 19. století. Ladily s ní také koncertní akce 27. ročníku Smetanovských dnů, uskutečněné v plzeňských sálech v období od 4. února do 2. března. Příští konference v roce 2008 bude věnována otázkám stárnutí a stáří jako uměleckému a sociálnímu jevu nejen v 19. století.